

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ Ή ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΔΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΠΟΛΔ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ

Εισήγηση στην εκδήλωση «Η πιλοτική δίκη ενώπιον των τριών Ανωτάτων Δικαστηρίων. Συγκριτική προσέγγιση», που διοργανώθηκε από το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου στις 07.12.2022

**Ευδοξία Κιουπσίδου-
Στρατουδάκη**
Αρεοπαγίτης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον νόμο 4842/2021 προστέθηκε άρθρο 20Α στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, με το οποίο προβλέφθηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα διεξαγωγής πρότυπης–πιλοτικής δίκης και για τις υποθέσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Ο θεσμός της πιλοτικής δίκης είχε εισαχθεί πριν από αρκετά χρόνια για τις δίκες ενώπιον του ΣτΕ και του Ελεγκτικού Συνεδρίου και λειτούργησε αποτελεσματικά. Παρότι οι προβλέψεις του άρθρου 20Α ΚΠολΔ φαίνεται να έχουν εμπλουτισθεί από την εμπειρία της λειτουργίας του σχετικού θεσμού ενώπιον των προαναφερόμενων δικαστηρίων και είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες της πολιτικής δίκης και τις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές του ΚΠολΔ, οι οποίες διαφοροποιούνται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από αυτές των διοικητικών δικών, το ως άνω άρθρο καταστρώθηκε κατά το πρότυπο της αντίστοιχης ρύθμισης του άρθρου 1 ν. 3900/2010 για την πρότυπη δίκη ενώπιον του ΣτΕ, όπως αυτό ισχύει, και όχι κατά την ακολουθία των σταδίων, που διέρχεται η προβλεπόμενη διαδικασία, ώστε να καταλήξει ή μη στην πρότυπη δίκη. Για τον συγκεκριμένο λόγο, πέραν της σημασίας και των συνεπειών της καθιέρωσης πρότυπης δίκης και για διαφορές ιδιωτικού δικαίου, σκόπιμο είναι να αναλυθεί η σχετική διαδικασία ως προς τις προϋποθέσεις, τις επί μέρους απαιτούμενες ενέργειες όσων συμμετέχουν σε αυτήν και τις συνέπειες κάθε διαδοχικού σταδίου.

II. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ

Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 20Α ΚΠολΔ η έναρξη της διαδικασίας για την υπαγωγή υπόθεσης σε πιλοτική δίκη επαφίεται: α) Στους διαδίκους συγκεκριμένης υπόθεσης, οι οποίοι νομιμοποιούνται να υποβάλουν τη σχετική αίτηση στην προβλεπόμενη Επιτροπή¹. Η δυνατότητα αυτή συνάδει με τις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές της διαθέσεως και της προωθήσεως της δίκης με πρωτοβουλία των διαδίκων, που ισχύουν για τις πολιτικές δίκες (άρθ. 106, 108 ΚΠολΔ). β) Σε οποιοδήποτε δικαστήριο της ουσίας (Ειρηνοδικείο, Πρωτοδικείο, Εφετείο), το οποίο δύναται να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα για ζήτημα, που αφορά σε εκκρεμούσα ενώπιόν του υπόθεση. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται στα παραπάνω δικαστήρια ενόψει του στόχου της επιδιωκόμενης επιτάχυνσης, προφανώς επειδή αυτά είναι σε θέση να γνωρίζουν και τις εκκρεμούσες ενώπιόν τους δίκες με όμοιο αντικείμενο, στις οποίες αναφύεται το ίδιο ζήτημα, καθώς και να σταθμίσουν, βάσει μίας πρώτης θεωρήσεως, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος. Και στις δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις η υπαγωγή του ένδικου βοηθήματος ή μέσου σε πρότυπη δίκη δεν είναι δεδομένη, αλλά θα κριθεί από την αρμόδια προς τούτο Τριμελή Επιτροπή του Αρείου Πάγου. γ) Στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ο οποίος με απλή πράξη του μπορεί να εισαγάγει το ένδικο βοήθημα ή μέσο σε πιλοτική δίκη ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, χωρίς σε αυτή την περίπτωση να απαιτείται να προηγηθεί κρίση της ανωτέρω Επιτροπής. Με αυτό τον τρόπο παρέχεται στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, λόγω της θέσης του ως επόπτης της εφαρμογής των νόμων², δικαίωμα απευθείας εισαγωγής της υπόθεσης στην Ολομέλεια, με σκοπό ανάλογο και με αυτό στον οποίο προσβλέπει και το άρθρο 557 ΚΠολΔ, που του παρέχει δικαίωμα άσκησης αναίρεσης υπέρ του νόμου χωρίς την τήρηση προθεσμίας, ακόμη κι αν δεν δικαιούνται να ασκήσουν αναίρεση οι διάδικοι. Ο σκοπός αυτός συνίσταται στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος και την εξασφάλιση πάγιας και ομοιόμορφης ερμηνείας των νόμων σύμφωνα με την αποστολή του Αρείου Πάγου³. Η πράξη του Εισαγγελέως πρέπει να έχει το απαιτούμενο και για την απλή πράξη της Τριμελούς Επιτροπής ελάχιστο περιεχόμενο⁴. Ο Εισαγγελέας οφείλει να ερευνά αν συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή πιλοτικής δίκης και προς τούτο δύναται να αρδεύει και αυτεπαγγέλτως τα στοιχεία και τις πληροφορίες, που τον οδηγούν στην ανωτέρω επιλογή, ενώ δεν αποκλείεται έναυσμα για τη σχετική έρευνά του να αποτελέσει και απευθυνόμενη σε εκείνον αίτηση διαδίκων, που δεν προσέφυγαν για οποιονδήποτε λόγο στην Τριμελή Επιτροπή του Αρείου Πάγου. Αυτή η περίπτωση, παρότι εξυπηρετεί εν μέρει τουλάχιστον όμοιο σκοπό, διαφοροποιείται από την αναίρεση υπέρ του νόμου (άρθ. 557 ΚΠολΔ), καθόσον δεν πρόκειται περί άσκησης αναίρεσεως εκ μέρους του Εισαγγελέως, αφού το άρθρο 20Α προϋποθέτει εκκρεμή ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας δίκη. Εάν επί της υπόθεσης έχει εκδοθεί ήδη τελεσίδικη απόφαση, η μόνη οδός που καταλείπεται στον Εισαγγελέα είναι η προβλεπόμενη από το άρθρο 557 ΚΠολΔ. Η πρόκληση πάντως πιλοτικής δίκης από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου θα είναι σπάνια λόγω της μη συνεχούς απασχόλησής του με τα αντικείμενα των πολιτικών δικών.

¹ Βλ. ως προς την Επιτροπή παρακάτω.

² Βλ. Δ. Κονδύλη, υπό άρθρο 557 αρ. 1, σε Κ. Κεραμέυς/Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας, *Κατ' άρθρο ΕρμΚΠολΔ*, 2020.

³ ΟΛΑΠ 1/2000· ΕλλΔνη 2000.31, 26/2000· ΕλλΔνη 2001.67, 4/2018 και 1/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴ Βλ. ως προς αυτό το περιεχόμενο παρακάτω.

III. ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ Ή ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ

Όταν υποβάλλεται αίτηση από διάδικο ή προδικαστικό ερώτημα από δικαστήριο της ουσίας για τη διεξαγωγή πιλοτικής δίκης η διαδικασία διέρχεται τα ακόλουθα στάδια: α) Υποβολή αίτησης ή προδικαστικού ερωτήματος για τη διεξαγωγή πιλοτικής δίκης ενώπιον της προβλεπόμενης στο άρθρο 20Α Τριμελούς Επιτροπής, β) Πράξη της Επιτροπής αυτής που κρίνει αν το ένδικο βοήθημα ή μέσο και κατ' επέκταση το ζήτημα, που τίθεται με αυτό, θα αχθεί σε πρότυπη δίκη εισαγόμενο στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου ή όχι, και ειδικότερα κρίνει εάν πληρούνται ή όχι οι τιθέμενες με το άρθρο 20Α προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή τέτοιας δίκης. Σε περίπτωση αρνητικής κρίσης η υπόθεση συνεχίζει κανονικά την πορεία της ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας, η οποία σε κάθε περίπτωση δεν διακόπτεται δια της υποβολής της αιτήσεως από διάδικο. Επί προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει ως αναγκαία συνέπεια την έκδοση σχετικής μη οριστικής (προδικαστικής) αποφάσεως, το ένδικο βοήθημα ή μέσο επαναφέρεται με κλήση προς συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί και το οποίο υπέβαλε το ερώτημα.

Εάν η αίτηση γίνει δεκτή ή κριθεί ότι το προδικαστικό ερώτημα πρέπει να εισαχθεί στην Ολομέλεια του Α.Π. ακολουθούν τα εξής επόμενα στάδια: α) Συζήτηση στην Ολομέλεια, διάσκεψη και έκδοση απόφασης επί του εριζόμενου ζητήματος, με την οποία, μετά την επίλυσή του, παραπέμπεται η υπόθεση στο δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο προς περαιτέρω εκδίκασή του. β) Εκ νέου εισαγωγή της υπόθεσης στο παραπάνω αρμόδιο δικαστήριο της ουσίας με κλήση οποιουδήποτε από τους διαδίκους. γ) Συζήτηση και έκδοση απόφασης από το τελευταίο αυτό δικαστήριο επί της εκκρεμούσας υπόθεσης. Κατά της απόφασης αυτής μπορούν να ασκηθούν τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από τον ΚΠολΔ για την προσβολή της.

IV. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΧΗ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ

ΤΥΠΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Για την παραδεκτή υποβολή αίτησης ή προδικαστικού ερωτήματος προς διεξαγωγή πιλοτικής δίκης απαιτούνται οι εξής θετικές τυπικές προϋποθέσεις: α) Υποβολή αιτήσεως ενός από τους διαδίκους υπογραφόμενη από δικηγόρο για εισαγωγή του ένδικου βοηθήματος ή μέσου στην πλήρη ολομέλεια του Αρείου Πάγου ή υποβολή σχετικού προδικαστικού ερωτήματος από οποιοδήποτε πολιτικό δικαστήριο ουσίας, ερωτήματος που τίθεται με προδικαστική απόφαση του δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί η υπόθεση. Ακριβώς λόγω της φύσης της απόφασης που θέτει το ερώτημα, ως προδικαστικής και μη οριστικής, η απόφαση αυτή δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα. Στην αίτηση ή στην απόφαση του δικαστηρίου πρέπει για την πληρότητά τους να παρατίθεται η συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων, να αποσαφηνίζεται το νομικό ζήτημα που ζητείται να επιλυθεί και, επί αιτήσεως διαδίκου, της τυπικής κατωτέρω υπό στοιχείο γ' προϋποθέσεως. β) Προϋπόθεση, μη τιθέμενη στο άρθρο 20Α, αφορώσα το διαχρονικό δίκαιο, ενόψει του ότι η ρύθμιση είναι πρωτοεισαγόμενη και δεν προϋπήρχε αντίστοιχη: Απαιτείται το ζήτημα, που πρόκειται να επιλυθεί, να ανακύπτει ενόψει ένδικου βοηθήματος ή δικογράφου που κατατέθηκε μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 4842/2021, δηλαδή από 01.01.2022 και μετά. Αυτή η προϋπόθεση προκύπτει από τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 116 παρ. 1α του παραπάνω νόμου (όπως διορθώθηκε με το άρθρο

65 παρ. 1 του μεταγενέστερου νόμου 4871/2021), σύμφωνα με την οποία το νέο άρθρο 20Α ΚΠολΔ εφαρμόζεται για τα ένδικα βοηθήματα και δικόγραφα, που πρόκειται να κατατεθούν μετά την έναρξη ισχύος του, δηλαδή από 01.01.2022 και μετά (άρθ. 120 παρ. 2 ν. 4842/2021). Αξιοσημείωτο είναι ότι η παραπάνω διάταξη δεν θέτει ως καθοριστικό χρονικό σημείο για τη δυνατότητα υποβολής της αίτησης ή του ερωτήματος την άσκηση του ένδικου βοηθήματος αλλά απλώς την κατάθεσή του. Επομένως το άρθρο 20Α ΚΠολΔ δεν τυγχάνει εφαρμογής, όταν η αίτηση ή το ερώτημα αφορά σε ζήτημα που τίθεται κατ' αρχήν επί αγωγής, ανακοπής κ.λπ., που κατατέθηκαν σε χρόνο προγενέστερο της 01.01.2022, έστω κι αν η επίδοσή τους έλαβε χώρα μετά από αυτή την ημερομηνία, οπότε και ολοκληρώθηκε η άσκησή τους (άρθ. 215 παρ. 1 ΚΠολΔ). Λόγω όμως της ευρύτητας της διατύπωσης της ανωτέρω μεταβατικής διάταξης, αναφερόμενης στην κατάθεση όχι μόνον ένδικων βοηθημάτων αλλά και δικογράφων εν γένει, που κατατέθηκαν μετά την παραπάνω ημερομηνία, στα οποία συγκαταλέγονται και τα ένδικα μέσα, παραδεκτή είναι η υποβολή αίτησης ή ερωτήματος για ζήτημα, που υφίσταται (ή συνεχίζει να υφίσταται) ενόψει της άσκησης ένδικου μέσου, ασκούμενου δια της καταθέσεώς του (άρθ. 495 παρ. 1 ΚΠολΔ), έστω κι αν η ρύθμιση δεν καταλάμβανε το αρχικό εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης, δηλαδή την αγωγή, ανακοπή κ.λπ. Πρόβλημα μπορεί να δημιουργηθεί αν η υπόθεση επαναφέρεται μετά την 01.01.2022 με κλήση προς συζήτηση στον πρώτο βαθμό (π.χ. μετά ματαίωση της αρχικώς ορισθείσας δικασίμου), δεδομένου ότι και η κλήση αποτελεί δικόγραφο. Και σε αυτή την περίπτωση φαίνεται, ενόψει της προαναφερόμενης διατύπωσης, ότι ο νομοθέτης επέλεξε να είναι παραδεκτή η υποβολή αίτησης ή ερωτήματος για τη διεξαγωγή πιλοτικής δίκης. γ) Να έχει ασκηθεί το οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή ένδικο μέσο, εκτός από το έκτακτο ένδικο μέσο της αναίρεσης που εξαιρείται⁵, το οποίο ζητείται να εισαχθεί σε πιλοτική δίκη ενώπιον της πλήρους ολομέλειας του Αρείου Πάγου και με το οποίο τίθεται το προς επίλυση ζήτημα. Αυτό σημαίνει ότι επί αγωγής ή ανακοπής απαιτείται να έχει ολοκληρωθεί κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης ή ερωτήματος η άσκησή τους και δια της επιδόσεως αντιγράφου τους στον ή στους αντιδίκους του ενάγοντος, ανακόπτοντος κ.λπ., ενώ επί ένδικων μέσων αρκεί για την άσκησή τους η κατάθεσή τους κατά τα προαναφερόμενα. Η τυπική αυτή προϋπόθεση αποτρέπει τη μετατροπή του Αρείου Πάγου σε γνωμοδοτικό όργανο, που αποφαίνεται επί θεωρητικών, έστω και δυσσερμίνευτων, ζητημάτων, γι' αυτό δε τον σκοπό το ζήτημα είναι απαραίτητο να ανακύπτει σε πραγματικά υφιστάμενη εκκρεμούσα υπόθεση. Δεν είναι απαραίτητο το εκκρεμές ένδικο βοήθημα ή μέσο να αφορά σε υπόθεση, που είναι δυνατό να οδηγήσει σε άσκηση αναίρεσης δια της συνήθους οδού, δηλαδή μετά την τελεσιδικία απόφασης επ' αυτού, αλλά, εφόσον δεν τίθεται τέτοια προϋπόθεση, η ρύθμιση φαίνεται να καταλαμβάνει και υποθέσεις για τις οποίες δεν προβλέπεται δυνατότητα άσκησης αναίρεσης⁶, π.χ. ανακοπές κατά πρωτοκόλλων αποζημίωσης για αυθαίρετη χρήση δημόσιου κτήματος ή κατά κατάστασης δικαιούχων απαιτήσεων από ασφαλίσεις ζωής επί ειδικής εκκαθάρισης ασφαλιστικής εταιρίας, περιπτώσεις κατά τις οποίες η άσκηση του ένδικου μέσου της αναίρεσης αποκλείεται από το άρθρο 115 του π.δ/τος από 11/12.11.1929, όπως αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 326 παρ. 3 του νόμου 4072/2012, και το άρθρο 248 παρ. 8 του νόμου 4364/2016 αντιστοίχως. δ) Ειδικώς επί

⁵ Ως προς αυτή την εξαίρεση βλ. παρακάτω: Αρνητική προϋπόθεση.

⁶ Βλ. και Ν. Κλαμαρή, *Η «Πιλοτική Δίκη», με βάση το υπό διαβούλευση Σχέδιο Νόμου, ΧρΙΔ 2022*, σελ. 241 επ· Ι. Βενιέρη, *Η πιλοτική δίκη στην πολιτική δικαιοσύνη*, ΕΠολΔ, 2022, σελ. 136 επ.

αιτήσεως διαδίκου καταβολή παραβόλου, ποσού 300 ευρώ, το οποίο μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

Το άρθρο 20Α ΚΠολΔ θέτει επιπλέον στην παράγραφο 1 εν τέλει και μία αρνητική προϋπόθεση, που αποκλείει την εφαρμογή της προβλεπόμενης διαδικασίας και την εισαγωγή του ένδικου βοηθήματος ή μέσου στην πλήρη ολομέλεια. Αυτή είναι η εκκρεμότητα αναίρεσης για το ίδιο ζήτημα, το οποίο ζητείται να επιλυθεί. Σε αυτή την περίπτωση η αίτηση ή το ερώτημα απορρίπτονται ως απαράδεκτα. Ως κριτήριο για την απόρριψη τίθεται η ταυτότητα του ζητήματος που ζητείται να επιλυθεί. Επομένως δεν φαίνεται ότι απαιτείται το ζήτημα να ανακύπτει ενόψει της ίδιας διαφοράς και συγκεκριμένα της διαφοράς μεταξύ των αυτών διαδίκων. Αρκεί το ζήτημα να εκκρεμεί προς κρίση ενώπιον του Αρείου Πάγου, έστω και μεταξύ άλλων διαδίκων, διότι εφόσον συντρέχει η ανωτέρω αρνητική προϋπόθεση αυτό θα επιλυθεί δια της αποφάσεως του Τμήματος επί της αναίρεσεως, απόφαση, που σε κάθε περίπτωση θα επιτελεί τον σκοπό της ενότητας της νομολογίας, δια της συνήθους οδού, ενώ και τότε παρέχεται πάλι η δυνατότητα να καταλήξει το ζήτημα στην Ολομέλεια δια των υπόλοιπων διατάξεων του άρθρου 563 παρ. 2 ΚΠολΔ.

V. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Το ζήτημα, το οποίο ανακύπτει με το ένδικο βοήθημα ή μέσο και που θα αποτελέσει αντικείμενο της πιλοτικής δίκης, πρέπει να πληροί τις ακόλουθες ουσιαστικές προϋποθέσεις:

A) Να πρόκειται για ζήτημα νομικό. Είναι προφανές ότι η έννοια του νομικού ζητήματος αντιδιαστέλλεται με την έννοια του πραγματικού ζητήματος, η κρίση επί του οποίου επαφίεται στο δικαστήριο της ουσίας και όχι του Αρείου Πάγου⁷. Η πρόβλεψη αποσκοπεί στη διαφύλαξη του ρόλου του Αρείου Πάγου ως ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου, που αποστολή του δεν είναι η διερεύνηση των πραγματικών περιστατικών, η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας επί των οποίων δεν ελέγχεται αναιρετικώς (άρθ. 561 παρ. 1 ΚΠολΔ), αλλά ο έλεγχος των νομικών πλημμελειών των προσβαλλόμενων δι' αναίρεσεως αποφάσεων και ιδίως η ερμηνεία των κανόνων δικαίου και η τυχόν παραβίασή τους δια της ορθής ή μη υπαγωγής των παραπάνω περιστατικών σ' αυτούς, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης δικονομικών κανόνων αποκλειστικώς στις προσδιοριζόμενες στο άρθρο 559 ΚΠολΔ περιπτώσεις⁸. Ο σκοπός μάλιστα της ρύθμισης του νέου άρθρου 20Α συμπλέει με τον σκοπό της αναίρεσης, ο οποίος είναι η ενότητα της νομολογίας⁹, στοιχείο αναγκαίο για την ομοιόμορφη εφαρμογή του νόμου σε όλη την επικράτεια και κατά συνέπεια για την διασφάλιση της ισότητας των διαδίκων απέναντι στον νόμο¹⁰.

B) Να πρόκειται για δυσχερές ερμηνευτικό (νομικό) ζήτημα. Για την ύπαρξη δυσχέρειας στην ερμηνεία κανόνων δικαίου, την οποία ζητείται να επιλύσει η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου αναφορικά με το αναφερόμενο ζήτημα, απαιτείται η επίλυσή του να μην είναι αυτονόητη, όπως συμβαίνει όταν η διατύπωση του σχετικού νομοθετικού κειμένου είναι σαφής ως προς τις προβλεπόμενες

⁷ Που μόνο κατ' εξαίρεση ασχολείται με τα πραγματικά ζητήματα μετά από παραδοχή αναίρεσης κατά αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας για δεύτερη φορά κατ' άρθρο 580 ΚΠολΔ, δικάζοντας όμως ως Εφετείο, Πρωτοδικείο (όταν η προσβληθείσα τελεσίδικη απόφαση είναι του Πρωτοδικείου) κ.λπ.

⁸ Βλ. ως προς ειδικότερη περιπτώσιολογία ζητημάτων που χαρακτηρίστηκαν από την ΟΛΣτΕ νομικά, Ι. Βενιέρη, *ΕΠολΔ*, 2022, σελ. 136 επ.

⁹ ΟΛΑΠ 5/2019.

¹⁰ ΠρΑναθΕπ ΚΠολΔ, σελ. 224 λΔ.

συνέπειες και ως προς τις υπαγόμενες στο ρυθμιστικό του πεδίο περιπτώσεις, ώστε να μην καταλείπονται βάσιμες αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του και την εφαρμογή του από τα δικαστήρια της ουσίας, οπότε δεν υπάρχει και σοβαρός κίνδυνος διακύμανσης της νομολογίας αυτών των δικαστηρίων με την έκδοση αντίθετων επί του κρίσιμου ζητήματος αποφάσεων, ώστε να δημιουργηθεί ανασφάλεια δικαίου στους προσφεύγοντες στη δικαιοσύνη διαδίκους. Αντιθέτως, ερμηνευτική δυσχέρεια υφίσταται κατά κανόνα, όταν η έννοια κανόνων δικαίου είναι προδήλως ασαφής ή υφίστανται, φαινομενικά τουλάχιστον, αλληλοσυγκρουόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις με σοβαρές πιθανότητες διαφορετικών ερμηνειών, που ενδεχομένως έχουν ήδη διατυπωθεί στη θεωρία και σε εκδοθείσες αποφάσεις των παραπάνω δικαστηρίων. Μόνη πάντως η περιορισμένη σε αριθμό έκδοση αποφάσεων αντίθετων προς αυτές, που επιλύουν το ζήτημα με ενιαίο τρόπο κατά την κρατούσα τελικώς στα δικαστήρια της ουσίας άποψη, δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί το ζήτημα δυσερμήνευτο.

Γ) Το δυσχερές ερμηνευτικό ζήτημα να είναι νέο. Νέο μπορεί να είναι ζήτημα που ρυθμίζεται από σχετικώς πρόσφατες (όχι αναγκαιώς νεοεμφανιζόμενες¹¹) δυσερμήνευτες, κατά την ανωτέρω έννοια, διατάξεις, το οποίο δεν έχει απασχολήσει επί μακρόν τα δικαστήρια της ουσίας. Ζητήματα παλαιότερα, επί των οποίων έχουν εκδοθεί αποφάσεις και δευτεροβαθμίων δικαστηρίων (επί εφέσεων μεταξύ άλλων διαδίκων, διαφορετικών από τους αιτούντες τη διεξαγωγή πιλοτικής δίκης) δεν πληρούν αυτή την προϋπόθεση, αφού σε αυτές τις περιπτώσεις, κατά κανόνα, ορισμένες από τις σχετικές υποθέσεις θα έχουν καταλήξει ή θα καταλήξουν σύντομα στον Άρειο Πάγο δια της συνήθους οδού της άσκησης αναιρέσεως από τη μία ή την άλλη διάδικη πλευρά, οπότε το ζήτημα θα επιλυθεί με αποφάσεις του ανώτατου ακυρωτικού. Νέο δεν είναι βεβαίως και ζήτημα για το οποίο έχουν ήδη εκδοθεί αποφάσεις του Αρείου Πάγου.

Δ) Το ζήτημα που προκύπτει πρέπει να είναι γενικότερου ενδιαφέροντος και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η συγκεκριμένη προϋπόθεση ορθότερο φαίνεται να αντιμετωπισθεί συνδυαστικά ως προς τα δύο σκέλη της (γενικότερο ενδιαφέρον και συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων), τα οποία τελούν σε συνάρτηση μεταξύ τους, διότι γενικότερο ενδιαφέρον μπορεί να προσελκύσει και ένα ζήτημα το οποίο έχει λάβει ευρείες διαστάσεις δημοσιότητας (π.χ. λόγω προβολής του από τα ΜΜΕ επειδή αναφέρεται σε ευρέως γνωστό πρόσωπο), με αποτέλεσμα να ενδιαφέρεται γενικώς μεγάλο μέρος του κοινωνικού συνόλου για την επίλυση του ζητήματος που θα καθορίσει ενδεχομένως την έκβαση της υπόθεσης, η οποία όμως δεν θα έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, που δεν εμπλέκονται σε ομοίου αντικειμένου διαφορά. Έτσι η πρόβλεψη περί ύπαρξης συνεπειών σε ευρύτερο κύκλο προσώπων φαίνεται να αποτελεί ουσιαστικά επεξήγηση του νομοθέτη ως προς την έννοια που προσδίδει στα εμπύπτοντα στη σχετική διάταξη γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα. Οι συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων είναι δυνατό να προκύπτουν από την πληθώρα εκκρεμών ήδη ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας δικών σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα ή από την πιθανότητα πρόκλησης τέτοιων δικών, επειδή το ίδιο ζήτημα αναφύεται σε έννομες σχέσεις περισσότερων προσώπων, που υπάγονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες (π.χ. δανειοληπτών βάσει, ομοίων ως προς τις σχετικές ρυθμίσεις τους, συμβάσεων δανείων από τράπεζες, κατηγοριών εργαζομένων ορισμένων κλάδων, που επιδιώκουν την καταβολή του ίδιου επιδόματος). Επομένως η διεξαγωγή πιλοτικής δίκης αποκλείεται όταν το ζήτημα,

¹¹ Βλ. και Ι. Βενιέρη, ό.π., σελ. 137.

που ζητείται να επιλυθεί, αναφύεται σε μεμονωμένη υπόθεση με εξατομικευμένα χαρακτηριστικά, οπότε αυτό θα επιλυθεί μέσω της συνήθους διαδικαστικής διαδρομής.

Οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς για να εισαχθεί ένδικο βοήθημα ή μέσο σε πιλοτική δίκη και δεν φαίνεται να παρέχουν περιθώρια διασταλτικής ερμηνείας τους. Αυτές λειτουργούν περιοριστικά ως προς τη δυνατότητα εισαγωγής ένδικων βοηθημάτων ή μέσων σε πιλοτική δίκη, η οποία καθιερώνεται ως εξαιρετική διαδικασία, και σκοπός τους είναι να αποφευχθεί η κατάχρηση της συγκεκριμένης δυνατότητας. Αξιοσημείωτο είναι ότι από το κείμενο της αντίστοιχης προϋπάρχουσας διάταξης του άρθρου 1 του νόμου 3900/2010, που διέπει την πολιτική δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ελλείπουν οι προϋποθέσεις του νέου, δυσχερούς, ερμηνευτικού νομικού ζητήματος, οι οποίες προβλέφθηκαν αναλυτικώς και ρητώς στο άρθρο 20Α για τη διεξαγωγή της πρότυπης δίκης στις πολιτικές υποθέσεις, ενώ η προϋπόθεση του ζητήματος γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ταυτίζεται στις δύο ρυθμίσεις.

Αυτονόπη, μη αναφερόμενη στο άρθρο 20Α, περαιτέρω προϋπόθεση αποτελεί το ζήτημα να είναι ουσιώδες (από την άποψη του ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου) για την επίλυση των σχετικών διαφορών.

VI. ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΑΙΤΗΣΗΣ Ή ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΜΟΔΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Για την εισαγωγή στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου του ένδικου βοηθήματος ή μέσου ή μη, για τη διεξαγωγή δηλαδή πιλοτικής δίκης, αποφασίζει Τριμελής Επιτροπή του Αρείου Πάγου, αποτελούμενη από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος¹².

Η προδικασία για την εισαγωγή αίτησης οποιουδήποτε διαδίκου συνίσταται: α) Στην υποβολή της υπογραφόμενης από δικηγόρο αίτησης, συνοδευόμενης από παράβολο κατά τα προεκτιθέμενα, απευθυνόμενης στην παραπάνω Επιτροπή, η οποία κατατίθεται στη γραμματεία του Αρείου Πάγου, β) στον ορισμό από τον Πρόεδρο της Τριμελούς Επιτροπής ημερομηνίας κατά την οποία θα συνέλθει η Επιτροπή και ορισμό προθεσμίας για την υποβολή υπομνήματος από τους διαδίκους εάν το επιθυμούν, γ) στην κλήτευση όλων των διαδίκων στην εκκρεμή υπόθεση (τουλάχιστον όλων των μέχρι εκείνο τον χρόνο εμφανιζομένων διαδίκων, δεδομένου ότι αργότερα μπορεί να συμμετάσχουν στη δίκη και άλλα πρόσωπα υπό τέτοια ιδιότητα, όπως π.χ. προσθέτως παρεμβαίνοντες), προκειμένου να εμφανισθούν ενώπιον της Επιτροπής και να εκθέσουν τις απόψεις τους είτε αυτοπροσώπως, είτε δια ή μετά πληρεξουσίου δικηγόρου τους (αυτονόπη δυνατότητα) είτε με υπόμνημα. Η πρόσκληση των διαδίκων, που γίνεται με επιμέλεια της γραμματείας του Αρείου Πάγου, αποτελεί έκφανση της θεμελιώδους δικονομικής αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως των διαδίκων (άρθ. 110 παρ. 2 ΚΠολΔ), που διέπει τις πολιτικές δίκες. Αντίστοιχη υποχρέωση δεν προβλέπεται επί αιτήσεων ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής του ΣτΕ στο άρθρο 1 του νόμου 3900/2010.

Η προδικασία για την εισαγωγή προδικαστικού ερωτήματος από οποιοδήποτε πολιτικό δικαστήριο της ουσίας ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής, που θα αποφασίσει για τη διεξαγωγή ή μη

¹² Ο τελευταίος μάλιστα, λόγω της ιδιότητάς του, διαθέτει κατά τεκμήριο εξειδικευμένες γνώσεις ως προς το αντικείμενο και μπορεί να γνωρίζει αν για το ίδιο ζήτημα εκκρεμεί αίτηση αναίρεσης.

πιλοτικής δίκης, περιλαμβάνει διαβίβαση με επιμέλεια της γραμματείας του δικαστηρίου εκείνου της μη υποκείμενης σε ένδικο μέσο μη οριστικής απόφασής του, με την οποία υποβάλλεται το ερώτημα, στη γραμματεία του Αρείου Πάγου, περαιτέρω δε τις αναφερόμενες στην προηγούμενη παράγραφο υπό στοιχεία β' και γ' διαδικαστικές ενέργειες.

VII. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ Η ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ

Πέραν της υποχρέωσης τηρήσεως των ως άνω διατυπώσεων της προκαταρκτικής διαδικασίας προς εισαγωγή ειδικώς της αιτήσεως στην Τριμελή Επιτροπή, μόνη η υποβολή της αίτησης ουδεμία περαιτέρω συνέπεια συνεπάγεται. Ειδικότερα αυτή δεν συνεπάγεται αναστολή της δίκης ή των εκκρεμών δικών, στις οποίες αναφύεται το ίδιο ζήτημα (όπως η αποφαινόμενη επ' αυτής πράξη της Επιτροπής, που δέχεται την αίτηση, οπότε η διαδικασία θα προχωρήσει σε επόμενο στάδιο), ούτε είναι επιτρεπτή η αναβολή της συζήτησης της υπόθεσης ή των υποθέσεων αυτών αντιστοίχως όταν εκδικάζονται κατά την τακτική διαδικασία (άρθ. 237 παρ. 26 εδ. τελευταίο ΚΠολΔ). Επίσης δεν δημιουργεί υποχρέωση του δικαστηρίου προς παραδοχή αιτήματος αναβολής όταν η υπόθεση ή οι ανωτέρω υποθέσεις εκδικάζονται κατά ειδική διαδικασία. Στην τελευταία περίπτωση πάντως παρέχεται δυνατότητα μίας μόνον αναβολής, εφόσον κριθεί ότι συντρέχει σπουδαίος λόγος¹³.

Η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος έχει συνέπειες για τη συγκεκριμένη υπόθεση, δεδομένου ότι αυτό τίθεται με προδικαστική απόφαση, που συνεπάγεται αδράνεια αυτής της δίκης μέχρι τουλάχιστον να αποφανθεί η Επιτροπή, απορρίπτοντας την εισαγωγή του ένδικου βοηθήματος ή μέσου στην πλήρη Ολομέλεια του Α.Π., οπότε η υπόθεση μπορεί να επανέλθει με κλήση ενώπιον του δικαστηρίου, στο οποίο εκκρεμεί. Η αναστολή αυτής στην αντίθετη περίπτωση επέρχεται μόνο με την πράξη της Τριμελούς Επιτροπής, που παραπέμπει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στην πλήρη Ολομέλεια του Α.Π. Περαιτέρω μόνη η υποβολή του ερωτήματος στην Τριμελή Επιτροπή ουδεμία συνέπεια για άλλες εκκρεμείς δίκες, στις οποίες αναφύεται το ίδιο ζήτημα, συνεπάγεται. Συγκεκριμένα αυτή δεν συνεπάγεται αναστολή τους (που θα επέλθει μόνο στην περίπτωση παραπομπής στην πλήρη Ολομέλεια), ενώ ως προς τη δυνατότητα και επιστήριξη αιτήματος αναβολής της συζήτησης εκείνων των υποθέσεων ισχύουν όσα αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

VIII. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ Ή ΤΟΥ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΑΥΤΗΝ, ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Η Τριμελής Επιτροπή του Αρείου Πάγου, προκειμένου να εκδώσει τη σχετική πράξη της, συνέρχεται κατά την ορισθείσα ημερομηνία και έχει υποχρέωση ακροάσεως των διαδίκων που θα εμφανισθούν ενώπιόν της, παριστάμενοι αυτοπροσώπως ή δια ή μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων τους, προκειμένου να εκθέσουν τη θέση τους ως προς την παραπομπή του ένδικου μέσου ή βοηθήματος στην Ολομέλεια και τις απόψεις τους ως προς το κρίσιμο ζήτημα και ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 20Α ΚΠολΔ. Επίσης για τον σχηματισμό της κρίσης της λαμβάνει υπόψη τυχόν υπομνήματα που θα κατατεθούν από τους διαδίκους ή τους δικηγόρους.

¹³ Βλ. Κ. Μακρίδου, *Τακτική διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια, Ερμηνεία κατ' άρθρο*, 2019, υπό άρθρο 241 αρ. 2.

Η διαδικασία αυτή δεν είναι δημόσια, καθόσον δεν πρόκειται περί συνεδρίασης δικαστηρίου, ώστε να εμπίπτει στο άρθρο 113 παρ. 1 ΚΠολΔ, ούτε είναι απαραίτητη η σύμπραξη γραμματέως. Μετά από αυτά και τη (μυστική) διάσκεψη των μελών της Επιτροπής ακολουθεί η έκδοση πράξης, με την οποία είτε γίνεται δεκτή ή απορρίπτεται η αίτηση, είτε κρίνεται αν συντρέχουν ή δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την εισαγωγή του προδικαστικού ερωτήματος στην πλήρη Ολομέλεια του Α.Π.

Η Επιτροπή καταλήγει στην κρίση της ερευνώντας εάν πληρούνται οι ανωτέρω τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 20Α ΚΠολΔ. Δεν φαίνεται πάντως να αποκλείεται η δυνατότητά της να απορρίψει αίτηση διαδίκου, όταν το ένδικο βοήθημα ή μέσο, που ζητείται να εισαχθεί στην Ολομέλεια, είναι προδήλως απαράδεκτο, χωρίς αυτό να αποτελεί το κρίσιμο ζήτημα, το οποίο ζητείται να επιλυθεί. Στην τελευταία περίπτωση η σχετική πράξη της Επιτροπής, η οποία δεν αποτελεί απόφαση, δεν θα δεσμεύει το δικαστήριο της ουσίας, που θα πρέπει να εξετάσει από μηδενική βάση το παραδεκτό ή απαράδεκτο του ένδικου βοηθήματος ή μέσου. Τέτοιο θέμα δεν τίθεται όταν πρόκειται περί προδικαστικού ερωτήματος, διότι προϋποτίθεται ότι το δικαστήριο που το υποβάλλει, ερεύνησε κατ' αρχήν το παραδεκτό ή απαράδεκτο του ένδικου βοηθήματος ή μέσου.

Η διατύπωση του νομοθέτη στο άρθρο 20Α για την έκδοση «απλής» πράξης σαφώς υποδηλώνει ότι η πράξη της Επιτροπής δεν είναι αναγκαίο να εμπεριέχει πλήρη και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, αφού δεν πρόκειται για δικαστική απόφαση. Εν τούτοις ορθό και χρήσιμο είναι να περιέχει συνοπτική αιτιολογία, πρακτική που ακολουθήθηκε για τις οκτώ μέχρι σήμερα περιπτώσεις, κατά τις οποίες εκδόθηκαν τέτοιες πράξεις. Εάν η Επιτροπή διατάξει την εισαγωγή στην πλήρη Ολομέλεια του ένδικου μέσου ή βοηθήματος, η πράξη πρέπει πάντως να περιέχει το αυστηρώς οριοθετούμενο νομικό ζήτημα, το οποίο η Ολομέλεια καλείται να επιλύσει. Η συνοπτική αιτιολογία και οπωσδήποτε ο προσδιορισμός του ανωτέρω ζητήματος περιλαμβάνονται και στην πράξη του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου, όταν η υπόθεση εισάγεται στην Ολομέλεια με πρωτοβουλία του.

Εάν η αίτηση διαδίκου απορριφθεί, διατάσσεται με την πράξη της Επιτροπής, κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 20Α, κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου, ενώ στην αντίθετη περίπτωση διατάσσεται η επιστροφή του στον διάδικο που το κατέθεσε. Η υπόθεση συνεχίζει κανονικά την πορεία της ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας στο οποίο εκκρεμεί, δεδομένου ότι αυτή ουδέποτε ανακόπηκε. Εάν κριθεί ότι το προδικαστικό ερώτημα δεν πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια, με την πράξη της Επιτροπής, η υπόθεση αναπέμπεται στο δικαστήριο της ουσίας, που υπέβαλε το ερώτημα, προς έκδοση αποφάσεως και η υπόθεση επανέρχεται με κλήση οποιουδήποτε διαδίκου προς συζήτηση στο δικαστήριο της ουσίας που υπέβαλε το ερώτημα. Δικαστική δαπάνη για τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής δεν επιβάλλεται εις βάρος οποιουδήποτε διαδίκου, όποιο και αν είναι το περιεχόμενο της πράξης της.

Εντελώς διαφορετικές είναι συνέπειες της παραδοχής της αίτησης ή της κρίσης ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 20Α επί προδικαστικού ερωτήματος. Σε αυτή την περίπτωση το ένδικο βοήθημα ή μέσο μπορεί να εισαχθεί στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με κλήση του επιμελέστερου των διαδίκων, για την οποία ορίζεται δικάσιμος και προθεσμία για τις απαραίτητες κλητεύσεις κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 568 παρ. 4 ΚΠολΔ. Με επιμέλεια των διαδίκων γίνονται και οι απαραίτητες επιδόσεις προς κλήτευση των υπόλοιπων διαδίκων. Αυτά ισχύουν και όταν η υπόθεση εισάγεται στην Ολομέλεια με πράξη του Εισαγγελέως. Επομένως η επίσπευση της συζήτησης στην πλήρη Ολομέλεια εναπόκειται στην πρωτοβουλία των διαδίκων σύμφωνα με

τη θεμελιώδη δικονομική αρχή της διάθεσης (άρθρ. 106 και 108 ΚΠολΔ), που διέπει την πιλοτική δίκη, χωρίς να τίθεται ζήτημα ανάλογης εφαρμογής των ειδικών διατάξεων του άρθρου 563 παρ. 3 ΚΠολΔ, των αναφερόμενων στην παραπομπή της αίτησης αναιρέσης στην Ολομέλεια με κοινό πρακτικό του Προέδρου του Αρείου Πάγου και του Εισαγγελέα, στο οποίο όμως ορίζεται απευθείας και δικάσιμος και για το οποίο προβλέπονται αυτεπάγγελτες επίδοσεις και κλπτεύσεις, περίπτωση διαφοροποιούμενη από την προβλεπόμενη στο άρθρο 20Α ΚΠολΔ πράξη και την ακολουθητέα για αυτή διαδικασία.

Η παραδοχή της αίτησης από την Τριμελή Επιτροπή ή η θετική κρίση της επί του προδικαστικού ερωτήματος ή και η εισαγωγή στην Ολομέλεια με πράξη του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου έχουν και περαιτέρω συνέπειες. Οι σχετικές πράξεις δημοσιεύονται από τον επιμελέστερο διάδικο σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών και συνεπάγονται την αναστολή εκδίκασης όλων των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα, που καλείται να επιλύσει η πλήρης Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. Η δημοσίευση των ανωτέρω πράξεων επιτελεί δύο σκοπούς: α) Τη διασφάλιση της ενημέρωσης των δικαστηρίων προκειμένου να αναστείλουν την πρόοδο των εκκρεμών δικών με μη οριστική απόφαση που εκδίδουν, εφόσον οι υποθέσεις αυτές έχουν προσδιορισθεί να συζητηθούν μετά την έκδοση της πράξης και πριν την έκδοση της απόφασης της Ολομέλειας. Σε αυτό το στάδιο εύλογο είναι να μπορεί να χωρήσει και αναβολή της συζήτησης των ανωτέρω υποθέσεων κατόπιν αιτήματος των διαδίκων, καθόσον αυτή θα έχει όμοιο αποτέλεσμα με τη δι' αποφάσεως απαγγελλόμενη αναστολή. Σε κάθε περίπτωση η αναστολή απαγγέλλεται μετά την έκδοση της πράξης και ακόμη και πριν τις δημοσιεύσεις στις εφημερίδες, εάν το δικαστήριο έχει λάβει ασφαλή γνώση αυτής και του περιεχομένου της δι' άλλης οδού (π.χ. δι' επικοινωνίας με τη γραμματεία του Αρείου Πάγου). Σκόπιμο θα ήταν πάντως οι πράξεις αυτές να αναρτώνται αμέσως μετά την έκδοσή τους και στην ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου. Ανάρτηση στην παραπάνω ιστοσελίδα με ανωνυμοποίησή τους θα ήταν σκόπιμη και για τις απορριπτικές πράξεις της Επιτροπής, προκειμένου να μην επαναλαμβάνεται κατάθεση αιτήσεων ή να μην υποβάλλονται προδικαστικά ερωτήματα με όμοιο περιεχόμενο για άλλες εκκρεμείς υποθέσεις στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Η παραπάνω αναστολή δεν καταλαμβάνει ευλόγως την προσωρινή δικαστική προστασία. Έτσι δεν αναστέλλεται η εκδίκαση των αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, οι οποίες αποσκοπούν απλώς στην εξασφάλιση ή την προσωρινή ρύθμιση άσκησης των αξιώσεων των διαδίκων, ακόμη και όταν η κρίση επ' αυτών εξαρτάται από το εριζόμενο ζήτημα, διότι, όταν πιθανολογείται επικείμενος κίνδυνος ή επείγουσα περίπτωση, είναι δυνατό να πληγούν ανεπανόρθωτα τα συμφέροντα των διαδίκων κατά το διάστημα μέχρι την έκδοση της απόφασης της Ολομέλειας, που μπορεί να καταλήξει και σε παραδοχή των απόψεών τους. β) Την ενημέρωση των διαδίκων του ένδικου μέσου ή βοηθήματος που εισάγεται στην Ολομέλεια (οι οποίοι σε κάθε περίπτωση όμως μπορούν να πληροφορηθούν το αποτέλεσμα της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής και από τη γραμματεία του Αρείου Πάγου και να λάβουν αντίγραφα της πράξης) αλλά κυρίως των διαδίκων και άλλων εκκρεμών υποθέσεων, όπου τίθεται το ίδιο ζήτημα, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να ασκήσουν παρέμβαση κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 20Α.

ΙΧ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Μετά την τήρηση των προαναφερόμενων διατυπώσεων της προδικασίας για την εισαγωγή του ένδικου βοηθήματος ή μέσου στην πλήρη Ολομέλεια του Α.Π., αυτή συνεδριάζει δημόσια στο ακροατήριο προκειμένου να αποφανθεί επί του προσδιοριζόμενου στην πράξη νομικού ζητήματος,

χωρίς να ερευνά περαιτέρω το ένδικο μέσο ή βοήθημα και να αποφαίνεται επ' αυτού. Για την υπόθεση ορίζεται εισηγητής και η συζήτηση στο ακροατήριο διεξάγεται κατ' άρθρα 574, 575 ΚΠολΔ, οι δε διάδικοι δεν είναι υποχρεωμένοι, δύνανται όμως να καταθέσουν προτάσεις ή υπόμνημα, εφαρμοζομένου του άρθρου 570 παρ. 1 ΚΠολΔ.

Με ρητή διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 20Α ορίζεται ότι στη δίκη ενώπιον της Ολομέλειας μπορεί να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα, και να προβάλλει τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό. Αυτή η ειδική διάταξη φαίνεται να λειτουργεί: α) Αφενός μεν αρνητικά, αποκλείοντας την παρέμβαση κάθε ενδιαφερομένου, που μπορεί να έχει συμφέρον να καταλήξει η Ολομέλεια υπέρ άποψης που τον ευνοεί σε έννομη σχέση, στην οποία μετέχει, χωρίς όμως να είναι ήδη διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το συγκεκριμένο ζήτημα. Σκοπός αυτής της αρνητικής λειτουργίας της διάταξης είναι η αποτροπή της υπέρμετρης διεύρυνσης των μετεχόντων στην πιλοτική δίκη για λόγους οικονομίας της και κυρίως η αποτροπή χρησιμοποίησης της Ολομέλειας ως γνωμοδοτικού οργάνου, ρόλο στον οποίο θα περιέπιπτε αν αποφαινόταν επί ζητήματος τιθέμενου σε μη εκκρεμείς υποθέσεις, έστω κι αν αυτό ταυτίζεται με το εξεταζόμενο. Επομένως παρέμβαση από τέτοιο πρόσωπο είναι απαράδεκτη. β) Αφετέρου δε θετικά, προσδιορίζοντας εκ των προτέρων τη νομιμοποίηση και κατ' επέκταση το έννομο συμφέρον για την άσκηση παρέμβασης με κριτήριο τη συμμετοχή του παρεμβαίνοντος ως διαδίκου, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, σε εκκρεμή ήδη, άλλη (διαφοροποιούμενη τουλάχιστον ως προς το πρόσωπο ή τα πρόσωπα της μίας διάδικης πλευράς) δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα. Το αντικείμενο της παρέμβασης εξαντλείται στους ισχυρισμούς του παρεμβαίνοντος σχετικά με το αναφυόμενο δυσχερές νομικό ζήτημα. Η παρέμβαση αυτή θα έχει κατά συνέπεια αναγκαίως χαρακτήρα πρόσθετης παρέμβασης υπέρ της μίας ή της άλλης διάδικης πλευράς στο ένδικο βοήθημα ή μέσο του εισάγεται στην Ολομέλεια και ασκείται με την κατάθεση ιδιαίτερου δικογράφου και επίδοσή του, με επιμέλεια του παρεμβαίνοντος, σε όλους τους διαδίκους της κύριας δίκης στην ορισθησόμενη προθεσμία (άρθ. 81 ΚΠολΔ). Επί απορρίψεως ή παραδοχής αυτής της παρέμβασης δεν καταλογίζεται δικαστική δαπάνη και ορίζεται περαιτέρω ότι η παράληψη άσκησης της δεν δημιουργεί δικαίωμα άσκησης ανακοπής ή τριτανακοπής.

Χ. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Μετά τη συζήτηση στην Ολομέλεια ακολουθεί διάσκεψη των μελών της κατά κανόνα στην ημερομηνία που θα ορισθεί και το άρθρο 20Α επιτάσσει την έκδοση απόφασης εντός έξι μηνών, προθεσμία που δεν είναι δυνατό παρά να αρχίζει από τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, παρότι αυτό δεν διευκρινίζεται ρητώς, αφού η εισαγωγή της με κλήση στην Ολομέλεια, επαφιέμενη σε πρωτοβουλία των διαδίκων, μπορεί να απέχει χρονικά από την έκδοση της πράξης της Τριμελούς Επιτροπής, που δεν μπορεί γι' αυτό τον λόγο να αποτελέσει αφετηρία της παραπάνω προθεσμίας. Με την απόφαση της Ολομέλειας, που επιλύει το τιθέμενο ζήτημα, το ένδικο βοήθημα ή μέσο παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί, προς έκδοση απόφασης επ' αυτού. Στο τελευταίο αυτό δικαστήριο της ουσίας η υπόθεση επανέρχεται προς συζήτηση με κλήση του επιμελέστερου των διαδίκων.

Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει κατά την πρόβλεψη της παρ. 5 εδ. β' του άρθρου 20Α, ως προς το επιλυθέν νομικό ζήτημα, τους διαδίκους της δίκης στην Ολομέλεια, μεταξύ των οποίων

συγκαταλέγονται ρητώς και όσοι άσκησαν παρέμβαση ενώπιόν της. Η επίλυση νομικού ζητήματος από το ανώτατο δικαστήριο, που συνιστά εκπλήρωση της νόμιμης αποστολής του και μάλιστα κατά τρόπο ανταποκρινόμενο στην επιταγή της ταχείας και αποτελεσματικής παροχής δικαστικής προστασίας (άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ που κυρώθηκε, εκ νέου, με το ν.δ. 53/1974), δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ανεπίτρεπτη επέμβαση στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων της ουσίας, στα οποία, αντιθέτως, προσφέρει ερμηνευτική βοήθεια¹⁴, ενώ αυτή συμβάλλει και στην ενότητα της νομολογίας. Στην ανωτέρω διάταξη ο νομοθέτης δεν αναφέρεται σε δεδικασμένο, διότι η απόφαση της Ολομέλειας δεν αποφαίνεται επί έννομης σχέσης, ούτε απαγγέλλει έννομη συνέπεια, αλλά αρκείται στην επίλυση νομικού ζητήματος, που εντάσσεται κατ' αρχήν στη μείζονα πρόταση του νομικού συλλογισμού, στον οποίο θα προβεί το δικαστήριο της ουσίας και ο οποίος ενδέχεται να αποβεί καθοριστικός για την έννομη συνέπεια που θα απαγγελθεί βάσει της ελάσσονος πρότασης της απόφασής του. Οι διάδικοι του ένδικου βοηθήματος ή μέσου που εισήχθη στην Ολομέλεια, στην οποία κλητεύθηκαν να παραστούν, δεσμεύονται μόνον ως προς το επιλυθέν νομικό ζήτημα, που δεν είναι επιτρεπτό να αμφισβητηθεί πλέον από εκείνους δια της προβολής αντίθετων προς τη δοθείσα λύση ισχυρισμών και θα τεθεί υποχρεωτικώς από το δικαστήριο της ουσίας ως βάση του ανωτέρω συλλογισμού του. Οι παρεμβάντες όμως ορθότερο φαίνεται ότι δεν είναι δυνατό παρά να δεσμεύονται, υπό την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτό σε εκείνους να αμφισβητήσουν τη λύση που δόθηκε στο παραπάνω νομικό ζήτημα εάν υποστήριξαν άποψη αντίθετη από την υιοθετηθείσα. Αντιθέτως, οι αντίδικοί τους, εάν δεν υπήρξαν διάδικοι στη δίκη της Ολομέλειας (εάν υπήρξαν και αυτοί διάδικοι δεσμεύονται από τη δοθείσα λύση), διότι δεν άσκησαν παρέμβαση, μη δεσμευόμενοι από την απόφασή της, έχουν δικαίωμα να αντιτάξουν στο δικαστήριο της ουσίας τους αντίθετους νομικούς ισχυρισμούς τους (που δεν προβάλλονται απαραδέκτως), ανεξαρτήτως αν το δικαστήριο εκείνο καταλήξει στην επίλυση του ζητήματος υιοθετώντας τελικώς τη λύση που έδωσε η Ολομέλεια στο πλαίσιο της ανωτέρω αποστολής της και του σκοπού της ενότητας της νομολογίας. Τέλος, δεν δημιουργείται δέσμευση τρίτων, που δεν μετείχαν υπό οποιαδήποτε ιδιότητα στη δίκη ενώπιον της Ολομέλειας, ούτε δέσμευση των δικαστηρίων της ουσίας, αλλά και σε αυτή την περίπτωση δεν καταλείπεται αμφιβολία ότι η απόφαση της Ολομέλειας θα λειτουργήσει ως σοβαρότατο ερμηνευτικό βοήθημα, που θα συμβάλλει μάλιστα στην ομοιόμορφη απονομή του δικαίου έναντι των διαδίκων.

ΧΙ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η καθιέρωση της πιλοτικής δίκης αποτελεί την κύρια καινοτομία των τροποποιήσεων, που επέφερε ο νόμος 4842/2021. Πέραν της συμβολής που μπορεί να έχει στην ενότητα της νομολογίας και κατά συνέπεια στην ασφάλεια δικαίου, δεν μπορεί παρά να αποβεί θετική και από την άποψη της ταχύτητας και αποτελεσματικότητας στην απονομή της δικαιοσύνης, καθώς και της αποσυμφόρησης του φόρτου των πολιτικών δικαστηρίων. Η λειτουργία του άρθρου 20Α ΚΠολΔ διαφοροποιείται από τη λειτουργία του άρθρου 563 παρ. 2 ΚΠολΔ, βάσει της οποίας μπορεί να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια αίτηση αναίρεσης ή λόγοι τέτοιας αίτησης, αν κριθεί ότι δημιουργούνται ζητήματα με γενικότερο ενδιαφέρον ή ότι αυτό είναι αναγκαίο για την ενότητα της νομολογίας. Δια της πιλοτικής δίκης μπορεί, όπως προεκτίθεται, να εισαχθεί στην Ολομέλεια ζήτημα σε πρώιμο διαδικαστικό στάδιο, ακόμη και όταν υπόθεση εκκρεμεί ακόμη στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, ώστε

¹⁴ ΟΛΑΠ 1/2019, 4/2018, 26/2000, 13/1999.

να προληφθεί η έκδοση αντιφατικών, ως προς το δυσχερές ερμηνευτικό ζήτημα, αποφάσεων από τα δικαστήρια της ουσίας. Η απόφαση της Ολομέλειας, παρά την αρχική καθυστέρηση που θα επιφέρει στη συγκεκριμένη δίκη ή και σε άλλες ήδη εκκρεμούσες δίκες στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα και οι οποίες θα ανασταλούν, θα προσφέρει βοήθεια στα δικαστήρια της ουσίας για ταχεία και ευχερή αντιμετώπιση του νομικού ζητήματος όταν θα εκδώσουν τις σχετικές αποφάσεις τους, με αποτέλεσμα την ταχύτερη δημοσίευσή τους, ενώ θα καταστήσει ταχύτερη και την έκδοση αποφάσεων επί ένδικων βοηθημάτων ή μέσων, που θα ασκηθούν μετά τη δημοσίευση της απόφασης της Ολομέλειας. Θα λειτουργήσει επίσης αποτρεπτικά στη δημιουργία μεγάλου αριθμού νέων δικών, οι οποίες θα στηρίζονται στο ίδιο επιλυθέν ήδη ζήτημα, ενώ θα συντελέσει και στη μη επαναφορά με κλήση των εκκρεμών υποθέσεων (η πρόοδος των οποίων είχε ανασταλεί) με το ίδιο αντικείμενο, εάν δεν διαφαίνεται προοπτική ευδοκίμησης των ασκηθέντων ένδικων βοηθημάτων ή μέσων, μπορεί δε να δώσει και έναυσμα στον νομοθέτη να προβεί σε νομοθετικές μεταβολές, ώστε να μη δημιουργείται δυσχέρεια ερμηνείας του υφιστάμενου σχετικού με το νομικό ζήτημα νομικού πλαισίου, ώστε να μη γεννώνται και σχετικές διαφορές.

Μέχρι τον Νοέμβριο του 2022, ενώ δεν συμπληρώθηκε ούτε έτος από την έναρξη ισχύος του νόμου 4842/2021, είχαν υποβληθεί συνολικά οκτώ αιτήσεις και προδικαστικά αιτήματα στην προβλεπόμενη Τριμελή Επιτροπή του Αρείου Πάγου, ενώ σύμφωνα με την ενημέρωση των συναδέλφων του ΣτΕ ενώπιον της αρμόδιας Τριμελούς Επιτροπής του απευθύνθηκαν 28 συνολικά αιτήσεις και προδικαστικά ερωτήματα στο διάστημα της υπερδεκαετούς λειτουργίας του αντίστοιχου θεσμού. Από τις αιτήσεις και προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην Τριμελή Επιτροπή του Αρείου Πάγου, οι επτά κρίθηκε ότι δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις του άρθρου 20Α ΚΠολΔ και μόνο η μία αίτηση κατέληξε σε πράξη εισαγωγής του ζητήματος στην πλήρη Ολομέλεια. Η τελευταία αναφερόταν στο ζήτημα της ύπαρξης ή μη εγγυητικής ευθύνης του Δημοσίου έναντι τραπεζών για το οφειλόμενο υπόλοιπο των δανείων, που έλαβαν από αυτές ομάδες πληθυσμού (Ρομά), στην περίπτωση που επήλθε συμβιβασμός μεταξύ δανειοληπτών και τράπεζας ή ρύθμιση της οφειλής των δανειοληπτών από τα δάνεια (και μείωση της ευθύνης τους) λόγω υπαγωγής τους στον νόμο 3869/2010, ενόψει και σχετικής (κατά πλειοψηφία) γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ. ότι δεν υφίσταται τέτοια ευθύνη του Δημοσίου με βάση το ισχύον κατά τον κρίσιμο χρόνο νομοθετικό πλαίσιο. Μεταξύ αυτών που κρίθηκε ότι δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις εισαγωγής στην Ολομέλεια είναι δύο προδικαστικά ερωτήματα από Ειρηνοδικεία της χώρας, με τα οποία ετίθετο ερώτημα εάν το επιτόκιο που ορίζεται βάσει της ρύθμισης του άρθρου 9 παρ. 2 του ν. 3869/2010 θα πρέπει να υπολογίζεται στην εκάστοτε μηνιαία δόση, που επιβλήθηκε από το δικαστήριο στον δανειολήπτη στο πλαίσιο ρύθμισης των οφειλών του ως υπερχρεωμένου φυσικού προσώπου, ή στο συνολικό οφειλόμενο κεφάλαιο και εάν είναι επιτρεπτό να προστίθεται σε αυτό η εισφορά του ν. 128/1975 ή οποιαδήποτε άλλη εισφορά ή τέλη υπέρ της τράπεζας. Η Επιτροπή κατέληξε στην κρίση της δεχόμενη ότι ουδεμία ασάφεια υφίσταται ως προς οποιοδήποτε ερμηνευτικό ζήτημα, αφού τα ποσά της δόσης και το επ' αυτών επιτόκιο καθώς και ο τρόπος υπολογισμού του ορίζονται από τις δικαστικές αποφάσεις, ενώ η εισφορά του ν. 128/1975 κ.λπ. διέπονται από ειδικές διατάξεις, ο νόμος δε 3869/2010 έπαυσε ήδη να ισχύει από 01.07.2021¹⁵. Απορρίφθηκε επίσης αίτηση εταιρίας ως προς το ζήτημα της αποκλειστικής νομιμοποίησης Ανωνύμων Εταιριών Διαχείρισης

¹⁵ 5 και 8/2022 Πράξεις της Επιτροπής του άρθρου 20 Α ΚΠολΔ.

Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις να ασκούν ένδικα βοηθήματα ή μέσα, εάν αυτές συστάθηκαν κατά τις διατάξεις του ν. 4354/2015, ορίσθηκαν όμως ως διαχειρίστριες από εταιρίες ειδικού σκοπού, που απέκτησαν τις απαιτήσεις αυτές κατά τη διαδικασία του ν. 3156/2003. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε επειδή αίτηση αναίρεσης, στην οποία ετίθετο αυτό το ζήτημα, είχε ήδη παραπεμφθεί στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, λόγω διάστασης της νομολογίας επ' αυτού του θέματος και της αναγκαιότητας ενότητάς της, πέραν του ότι πρόκειται και για ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος¹⁶. Η Επιτροπή οδηγήθηκε σε απόρριψη και αιτήσεως για την ερμηνεία των άρθρων 480, 480Α και 484 ΚΠολΔ και 801 ΑΚ, που προβλέπουν τη διαπλειστηριασμού πώληση επίκαινου ακινήτου όταν είναι ανέφικτη η αυτούσια διανομή του στους κοινωνούς, υπό το πρίσμα των διατάξεων 17 παρ. 1, 2 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος περί προστασίας της ιδιοκτησίας και τήρησης της αρχής της αναλογικότητας, με την αιτιολογία ότι δεν υφίσταται ζήτημα αντίθεσης στις ως άνω συνταγματικές διατάξεις και νέο, δυσχερές ερμηνευτικό ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, δεδομένου και ότι επί δεκαετίες υφίστανται και εφαρμόζονται οι προαναφερόμενες διατάξεις του ΚΠολΔ και του ΑΚ, χωρίς να έχει τεθεί ζήτημα αντίθεσής στους στο Σύνταγμα¹⁷. Από την απόρριψη των αιτήσεων με το παραπάνω περιεχόμενο¹⁸, καθώς και τη σύγκριση του αριθμού των υποθέσεων που απασχόλησαν την Τριμελή Επιτροπή του Αρείου Πάγου σε σχέση με τον αριθμό αυτών που απασχόλησαν την αντίστοιχη Επιτροπή του ΣτΕ επί μία δεκαετία και πλέον, σαφώς διαφαίνεται ο κίνδυνος κατάχρησης της δυνατότητας που παρέχει το νέο άρθρο 20Α ΚΠολΔ στις πολιτικές δίκες, η οποία μπορεί ενδεχομένως να οδηγήσει και σε παρέλκυση εκκρεμών δικών¹⁹. Ο κίνδυνος αυτός πρέπει να αποφευχθεί και η νέα αυτή δυνατότητα να μη χρησιμοποιηθεί ως δικλείδα δημιουργίας επιπλέον διαδικαστικών ενεργειών, αντίθετα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς του νομοθέτη. Επομένως επιβάλλεται η προσφυγή στην πιλοτική δίκη να γίνεται με φειδώ, ώστε η θεσμοθέτησή της να αποδώσει τα προαναφερόμενα ευμενή αποτελέσματα στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης. □

¹⁶ 6/2022 Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 20 Α ΚΠολΔ.

¹⁷ 7/2022 Πράξη της ως άνω Επιτροπής.

¹⁸ Σχετικά με δύο άλλες αιτήσεις, το αντικείμενό τους και τις αιτιολογίες απόρριψής τους βλ. Ι. Βενιέρη, ό.π.

¹⁹ Δι' υποβολής και αιτημάτων αναβολής ενόψει υποβολής τέτοιων αιτήσεων, που όμως δεν μπορούν να επιστηρίξουν σχετικά αιτήματα κατά τα εκτιθέμενα ανωτέρω.